

DECENTRALIZACE ENERGETIKY JAKO CESTA POSILOVÁNÍ ENERGETICKÉ BEZPEČNOSTI

Ing. Ivan Beneš

Místopředseda Českého národního výboru pro omezování katastrof
Člen Rady expertů, Czech BCSD/WBCSD

Energeticky soběstačné obce – příležitost pro lokální ekonomiky,
seminář CALLA, České Budějovice, 1.11.2013

Obsah prezentace

- Několik poznámek z historie lidstva
- 1. stresor: nedostatek zdrojů
- 2. stresor: klimatická změna
- Důvody pro zajištění soběstačnosti při krizových situacích

Několik poznámek z historie lidstva

(Jared Diamond, americký vědec, profesor fyziologie a geografie na UCLA, spisovatel)

Lovci – sběrači vs. Zemědělci

- Rovnostářská sociální struktura

- Přebytky potravin
- Vyšší hustota obyvatel
- Hierarchická sociální struktura

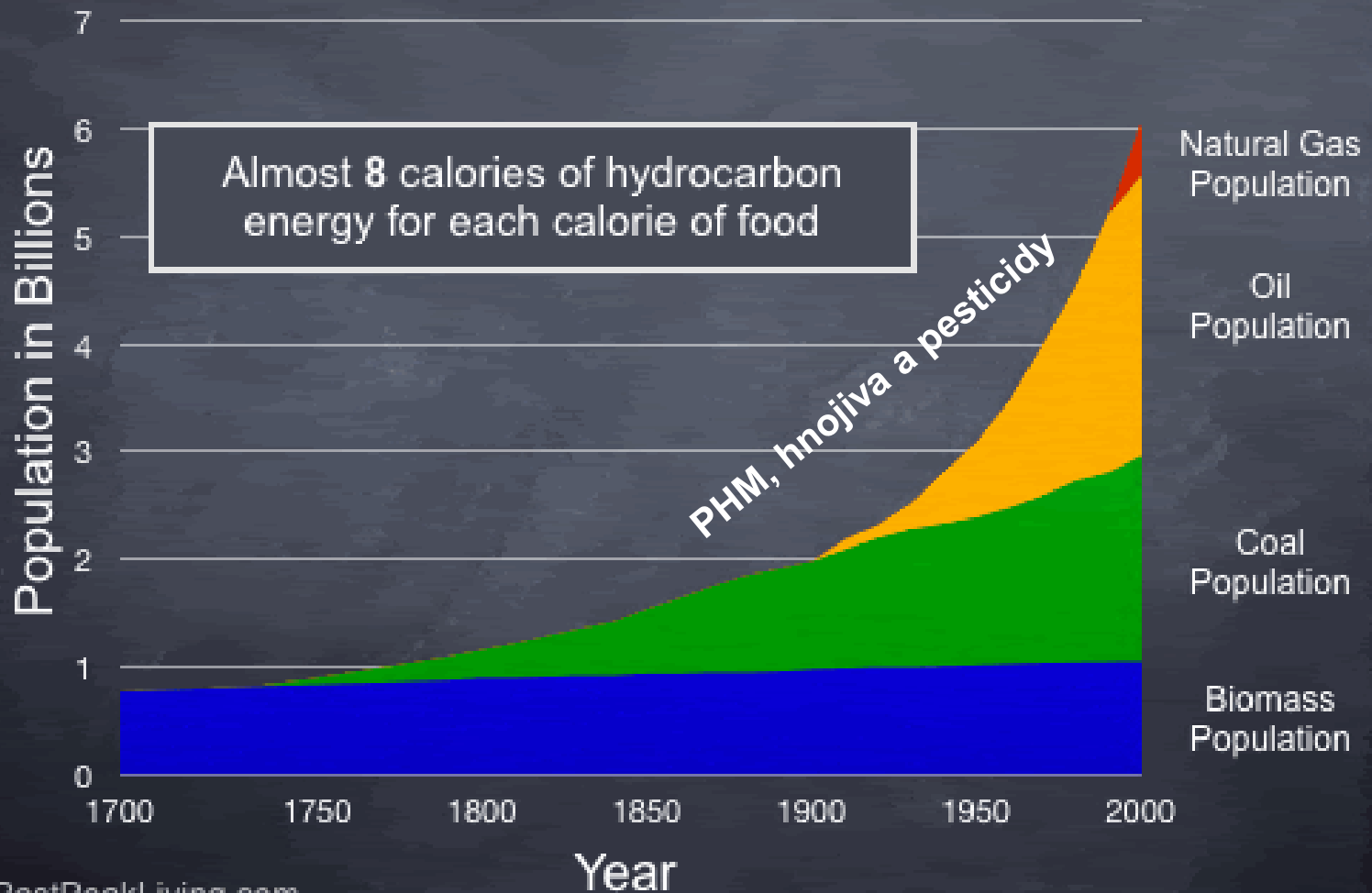

Všechny velké populace vznikaly pouze v podmínkách produkce potravin

- O produkci potravin se staraly čtyři skupiny specialistů:
  1. Zemědělci pěstující obiloviny
  2. Pasterci
  3. Rybáři
  4. Sadaři a zahradníci
- Produkce potravin je organizována tak, aby systematicky vytvářela uskladnitelné přebytky potravin, jež jediné dovolují ekonomickou specializaci a společenské rozvrstvení

Nárůst populace byl i díky fosilním zdrojům („biomasová populace“ je jen šestinová)

Fossil Fuels Allowed Higher World Population

Přechod od kmenů ke státům → sociální rozvrstvení (majetkové a mocenské)

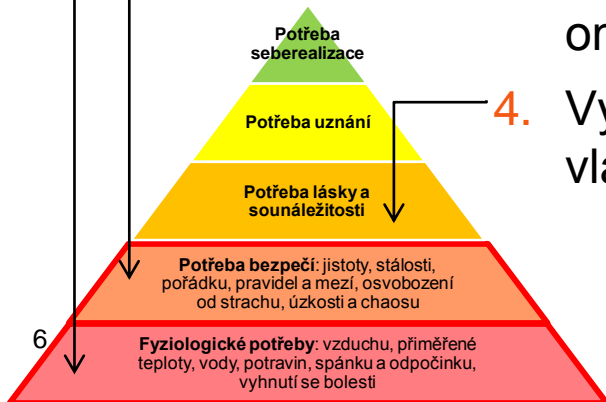
- 4 ingredience, z nichž vládnoucí elita míchá program, aby si udržela veřejnou podporu a současně udržela co nejpohodlnější způsob života:

1. Odzbrojit obyvatelstvo a vyzbrojit elitu

2. Uspokojit masy přerozdělením značného množství daní, a to zejména obecně populárními způsoby

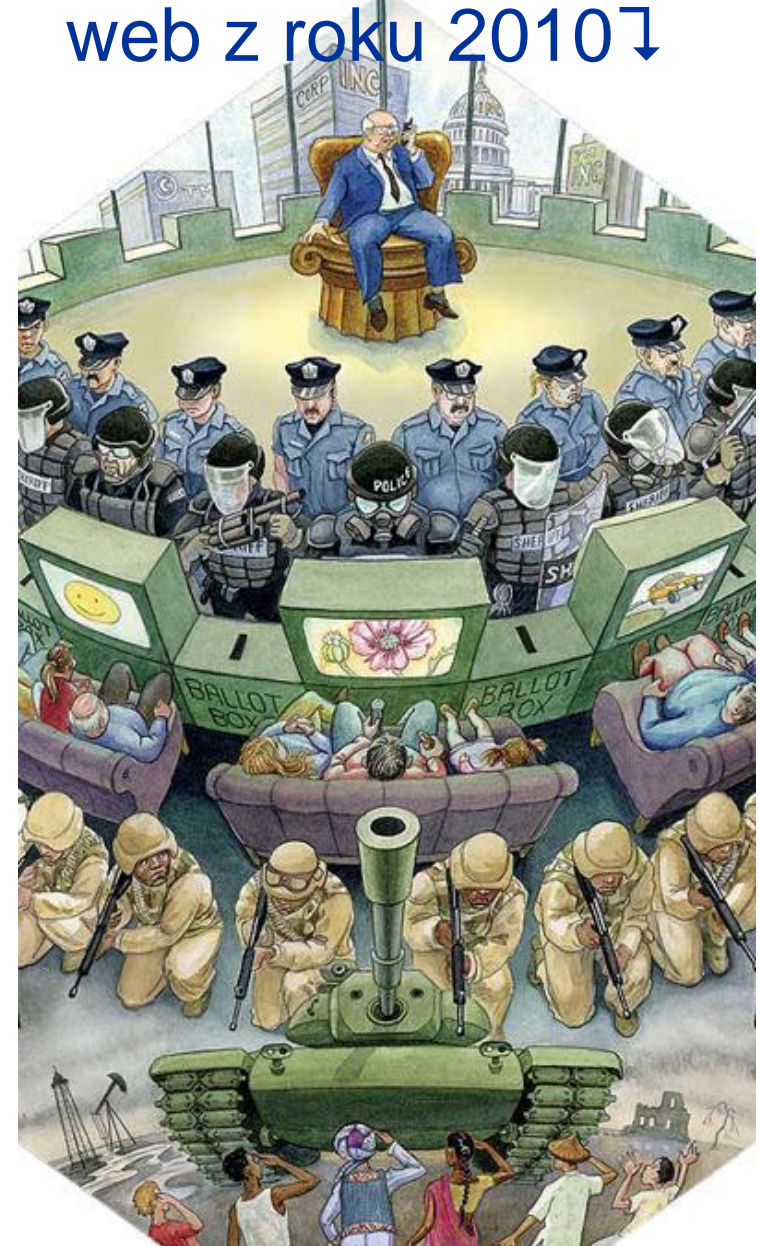
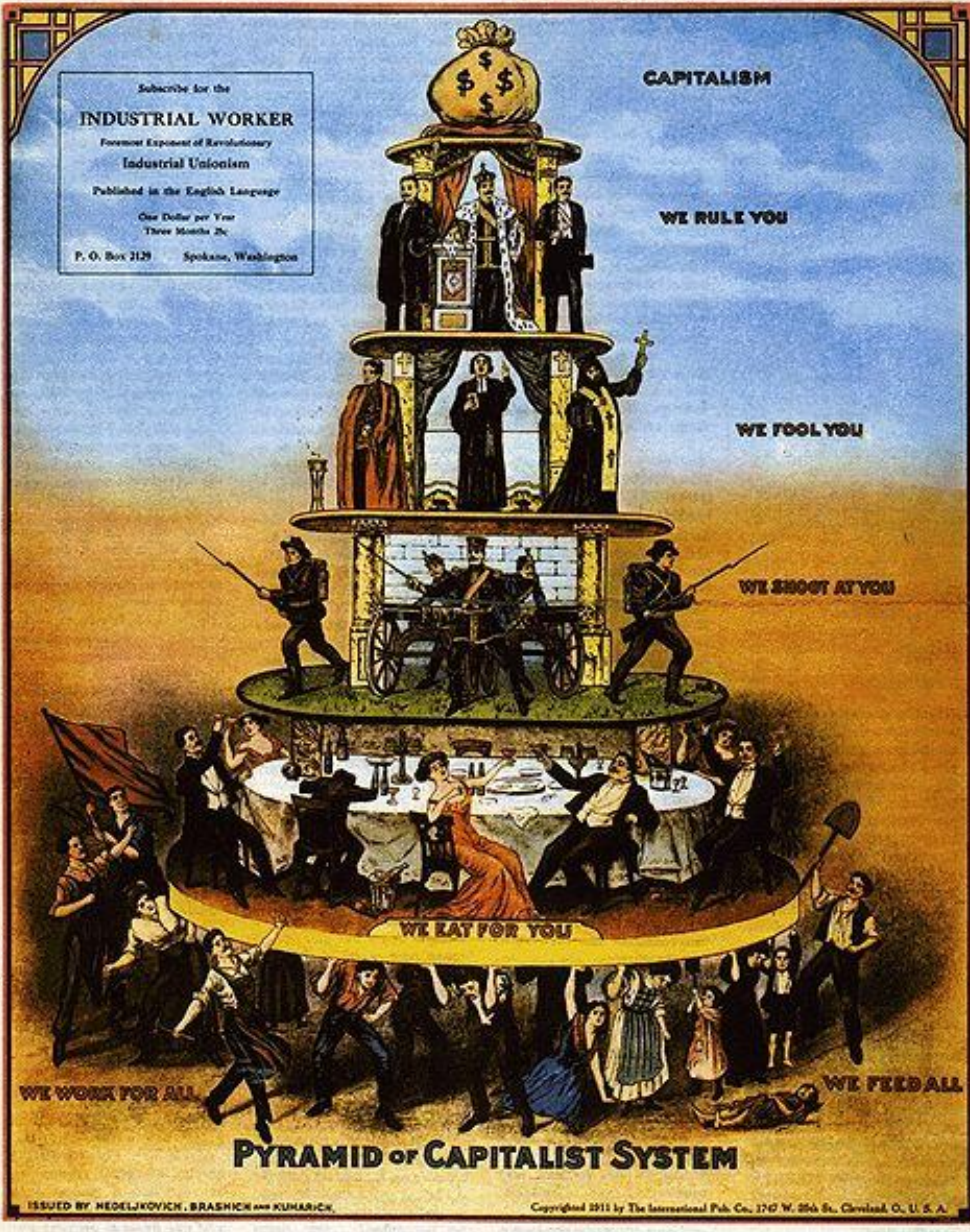
3. Využít monopol síly k podpoře spokojenosti obyvatelstva, a to udržováním veřejného pořádku a omezováním násilí

4. Vybudovat ideologii nebo náboženství legitimizující vládu elit

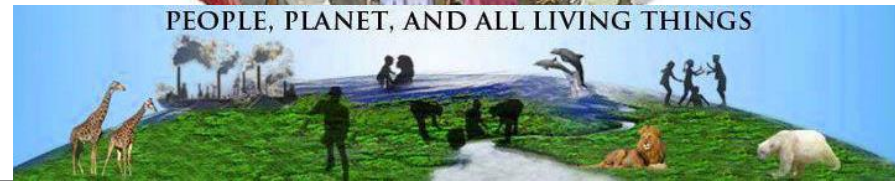

web z roku 2010 ↴

Karikatura kapitalizmu
7 plakát z roku 1911 ↴

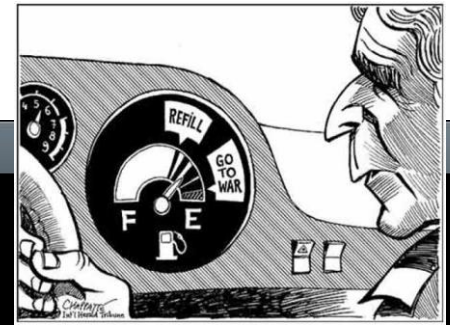

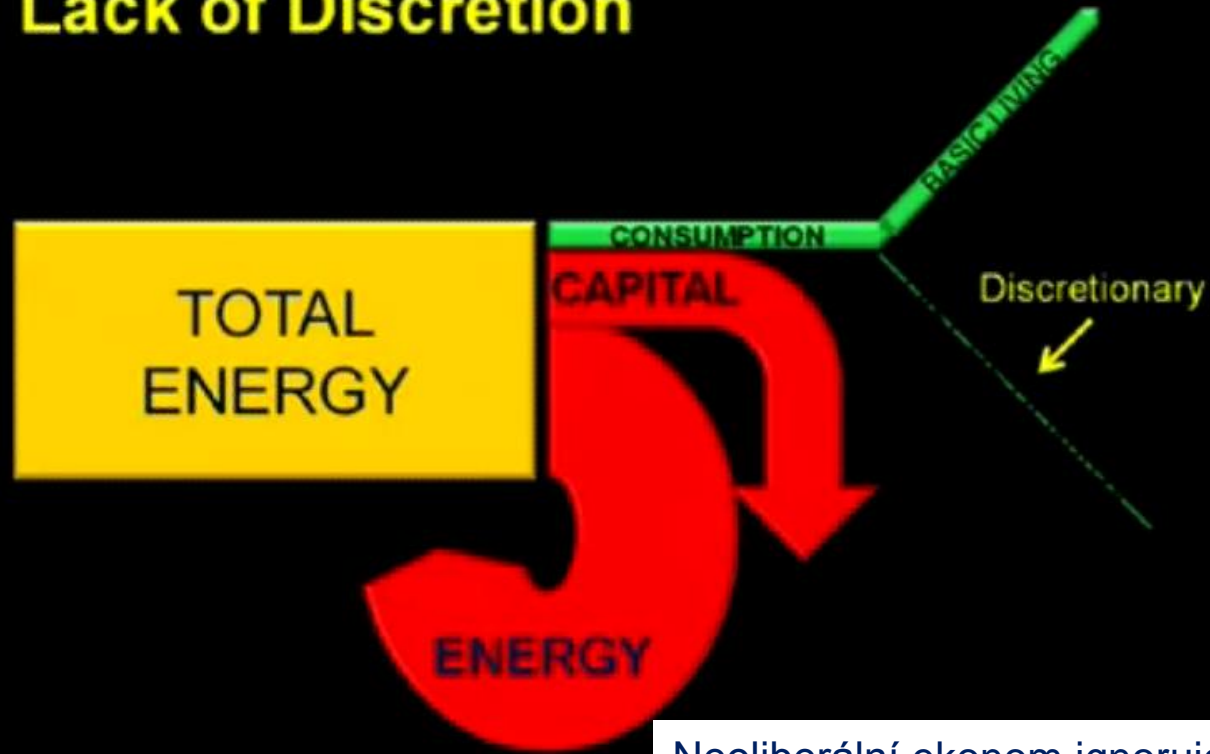

Při klesajícím poměru EROEI dochází
růstové ekonomice „palivo“

Lack of Discretion

Neoliberální ekonom ignoruje fyziku.
Když chybí peníze, tak je natiskne.
U půdy a surovin to tak nejde!

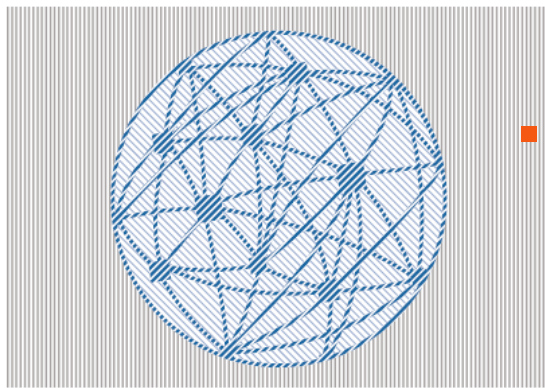
World Economic Forum Annual Meeting 2013 (Davos, Švýcarsko 23-27.1.2013)

Insight Report

Global Risks 2013 Eighth Edition

An Initiative of the Risk Response Network

Žijeme dnes v nejsložitější éře v dějinách lidstva, vzájemně závislé a propojené

- Čelíme dvěma hlavním problémům:
  - nutné adaptační změně související se změnou klimatu
  - transformační příležitosti související s konečností zdrojů

- Tento nový kontext pro řízení společnosti vyžaduje zvládnout strategickou pružnost a zvyšovat odolnost proti rizikům

15 největších rizik

Environmentální:
 Růst emisí skleníkových plynů
 Nedostatečná adaptace na klimatickou změnu
 Extrémní klimatické jevy

Geopolitická:
 Selhání globálního vládnutí
 Selhání diplomacie u konfliktů

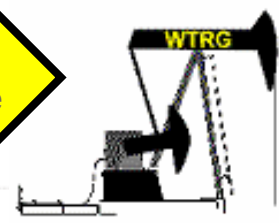
Ekonomická:
 Ekonomická nerovnost
 Fiskální nerovnováha
 Nerovnováha na trhu práce
 Volatilita cen energie a potravin
 Zhroutil finančních systémů

Sociální:
 Vodní krize
 Nevládnutí stárnutí populace
 Náboženský fanatismus
 Potravinová krize

Technologická:
 Kybernetické útoky

Blahobyt a síla západní společnosti je závislá na ropě

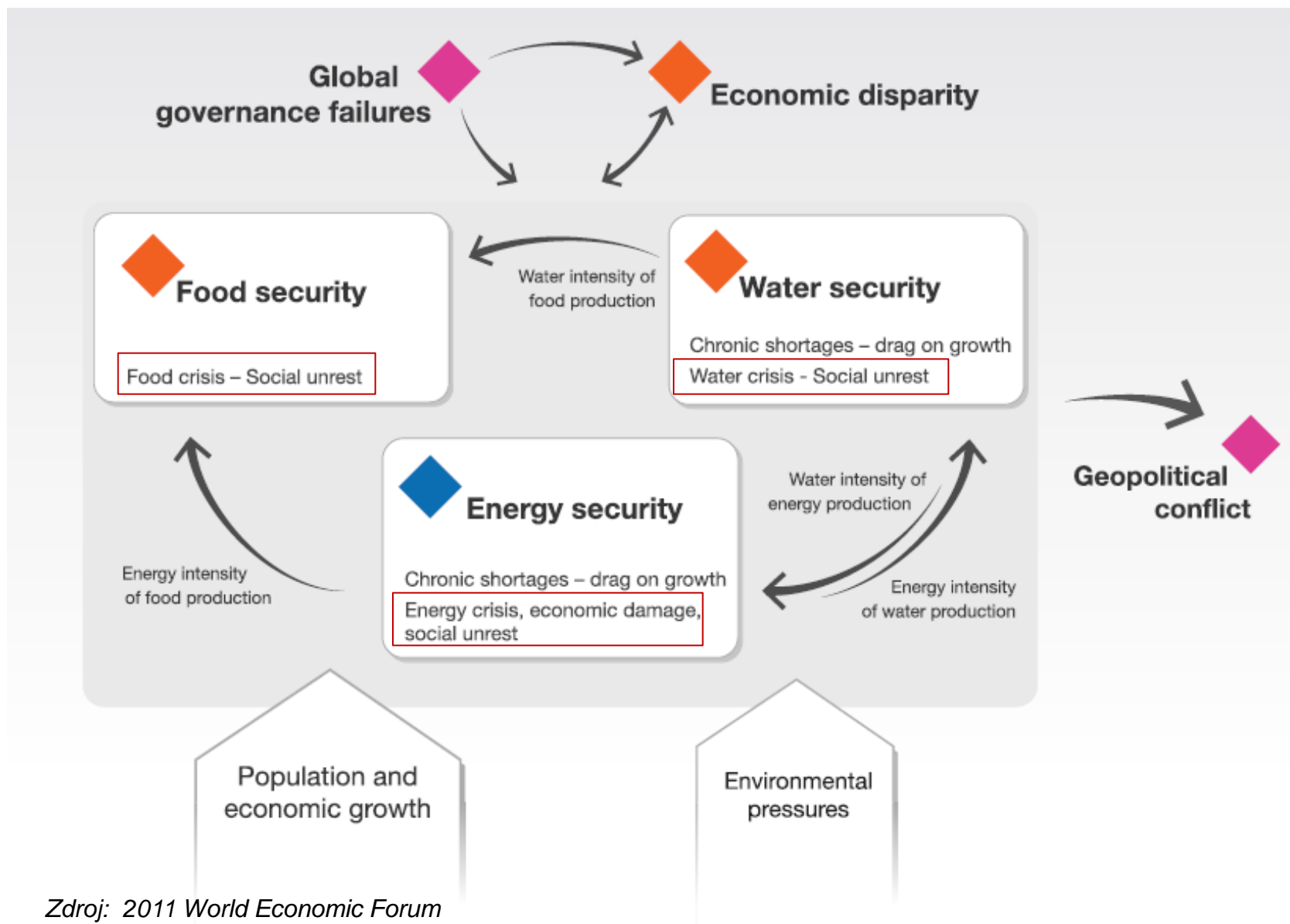

- Economic
- Environmental
- Geopolitical
- Societal
- Technological

Klastr energie-voda-potraviny: chybí-li, nastanou sociální nepokoje

Substituce potravin, energie, vody

- Potraviny:

- Energie: Uhlí, ropa, zemní plyn, uran, OZE

- Voda: na rozdíl od energie a potravin voda nemá žádný substitut

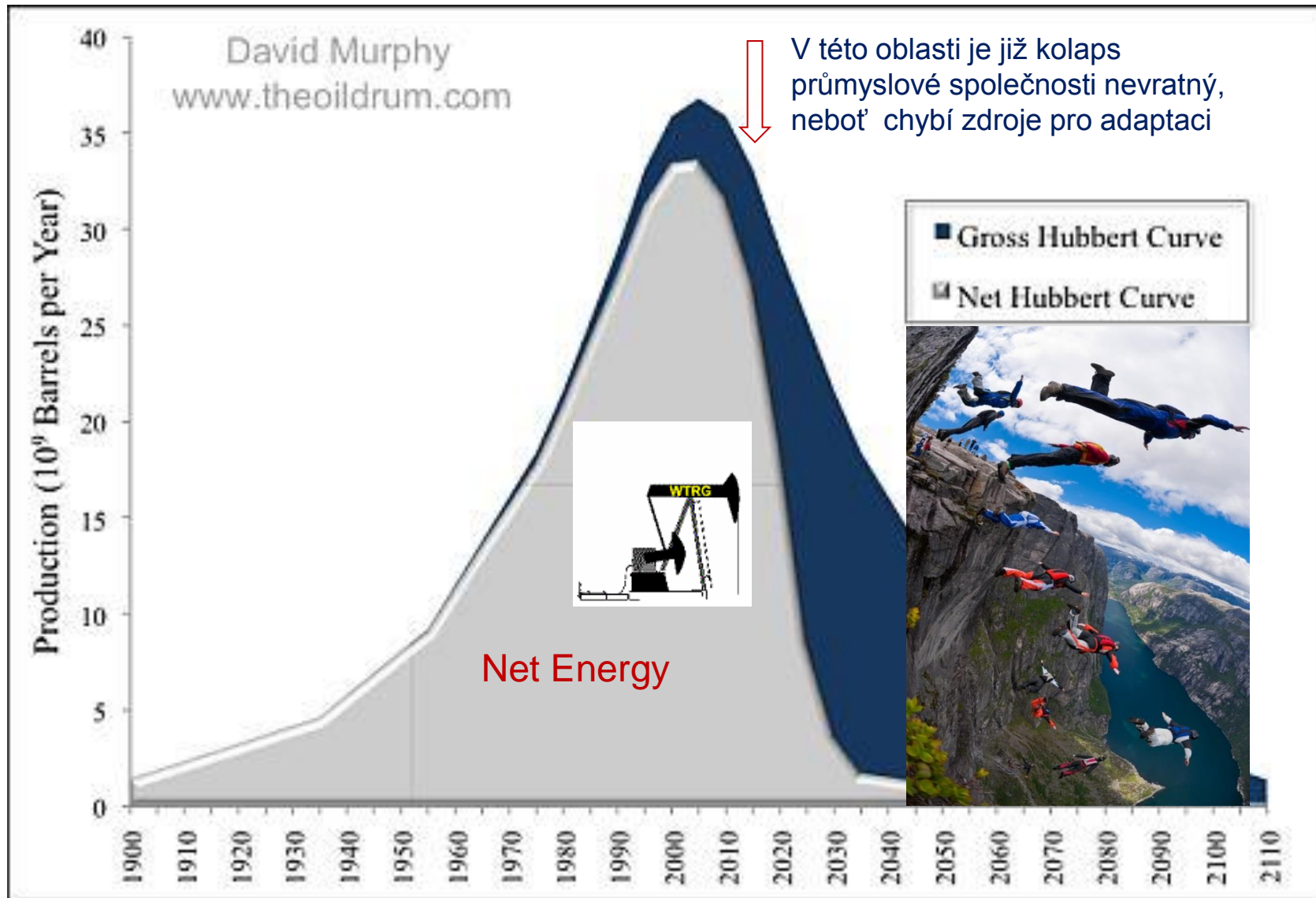
Energetická soběstačnost nesmí být na úkor potravinové a vodní

Obsah prezentace

- Několik poznámek z historie lidstva
- **1. stresor: nedostatek zdrojů**
- 2. stresor: klimatická změna
- Důvody pro zajištění soběstačnosti při krizových situacích

Kvůli poklesu EROEI bude pokles spotřeby fosilní energie rychlejší, než si lidé myslí

Není důležitá cena ale Net Energy

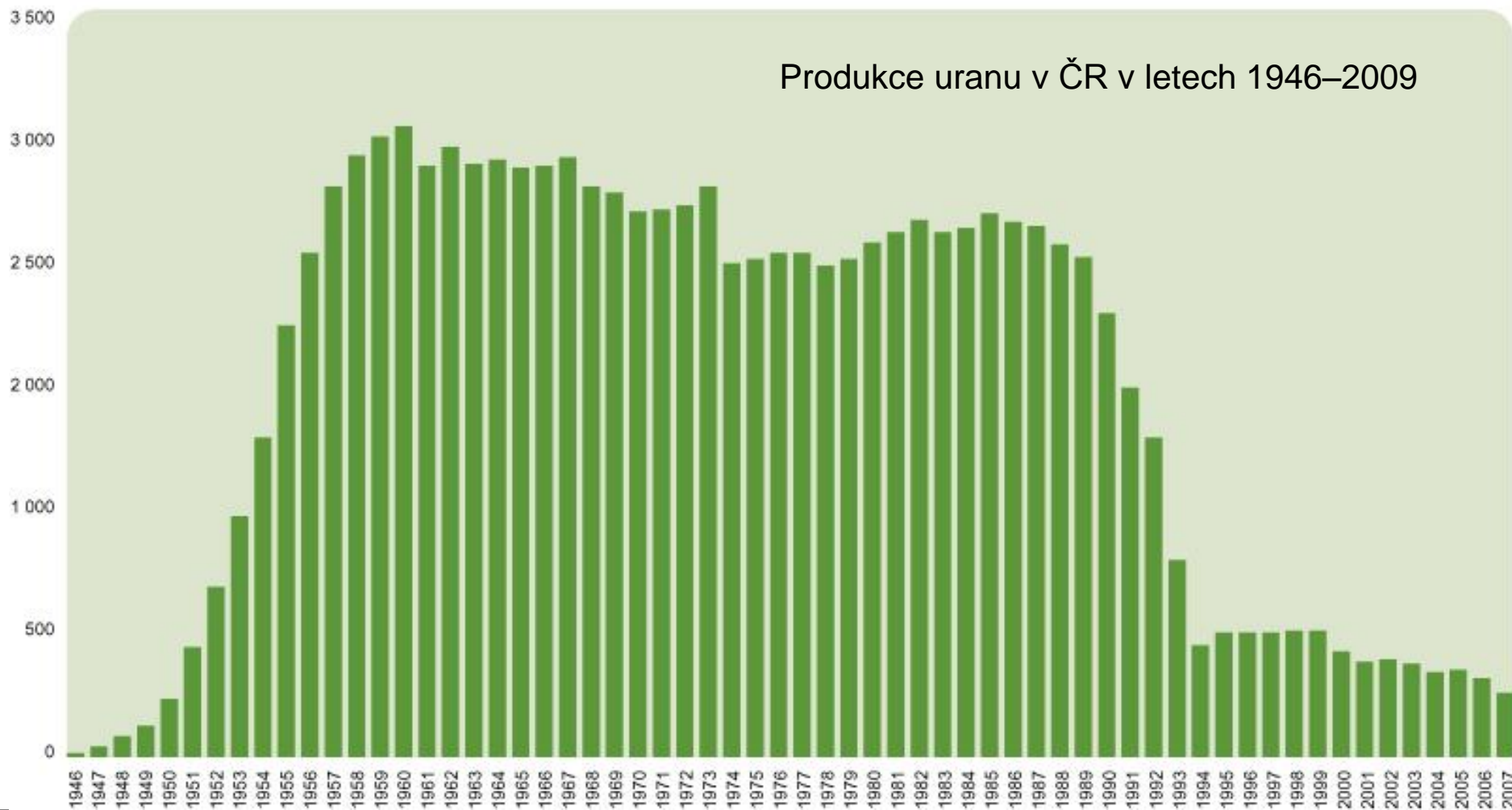

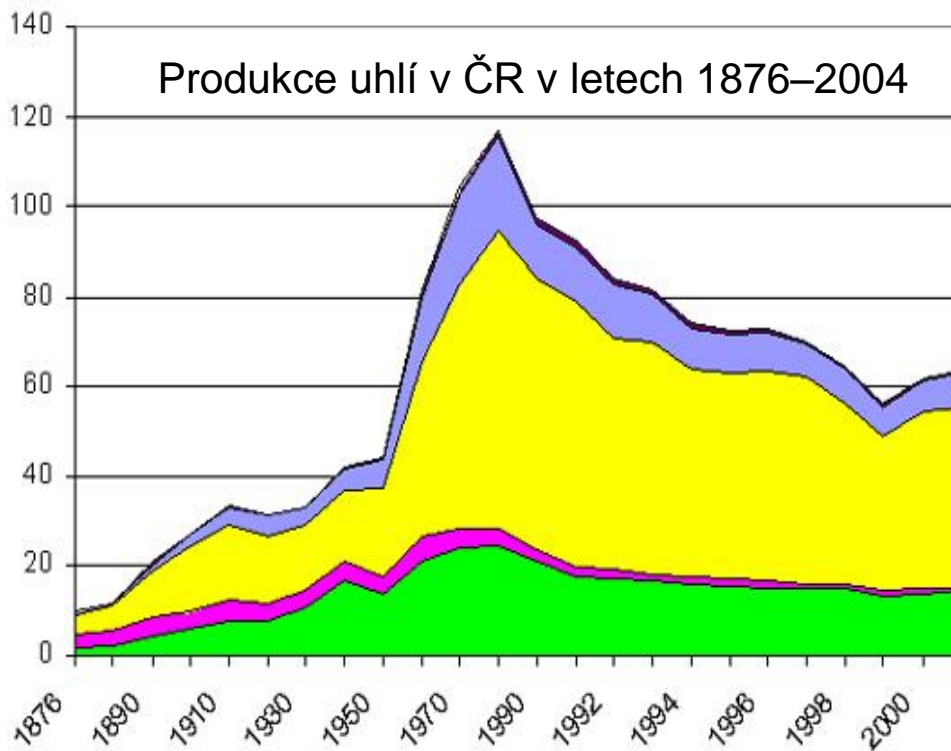
V ČR máme za sebou vrchol uranu

DIAMO, státní podnik, Stráž pod Ralskem

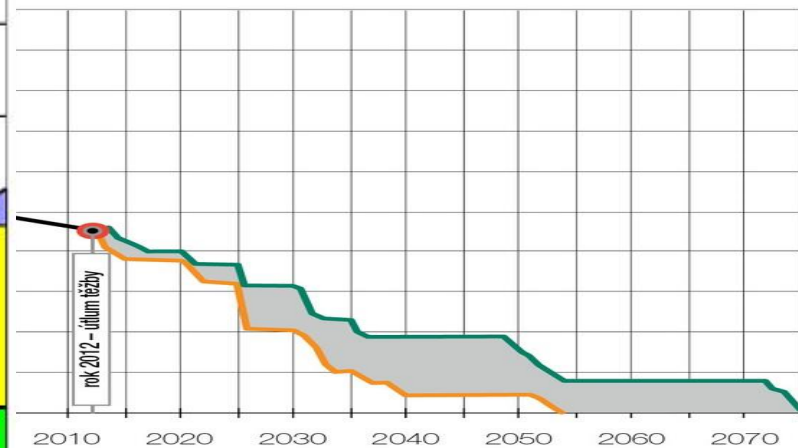
Produkce uranu (t/rok)

V ČR máme za sebou vrchol uhlí

územních ekologických limitů ≠ rozšíření těžby.
 iminace / zmírnění dopadu nedostatku uhlí.

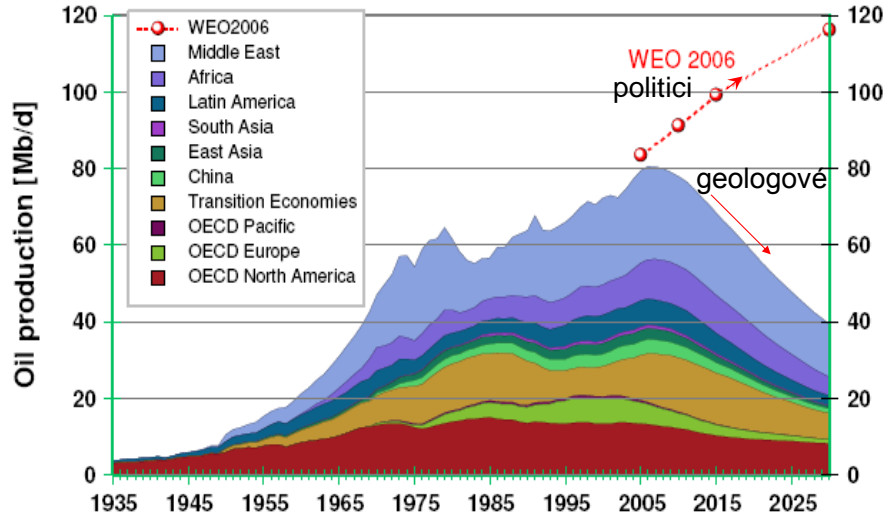

šho uhlí při dodržení územních ekologických limitů
 šho uhlí při maximálním uvolnění územních ekologických limitů
 > uhlí při uvolnění územních ekologických limitů

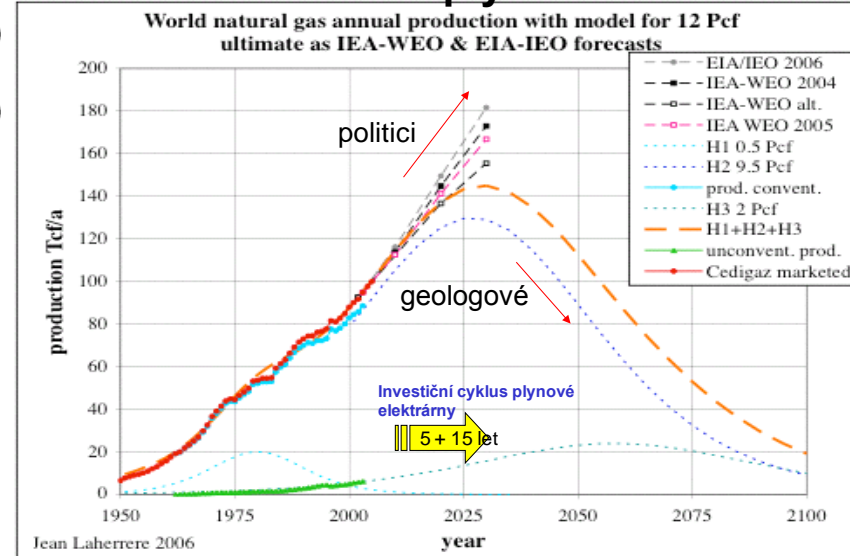
© Czech Coal a.s., 2012

I svět pocítí nedostatek fosilních paliv a uranu (z toho pro sílu armád a ekonomiky je rozhodující ropa)

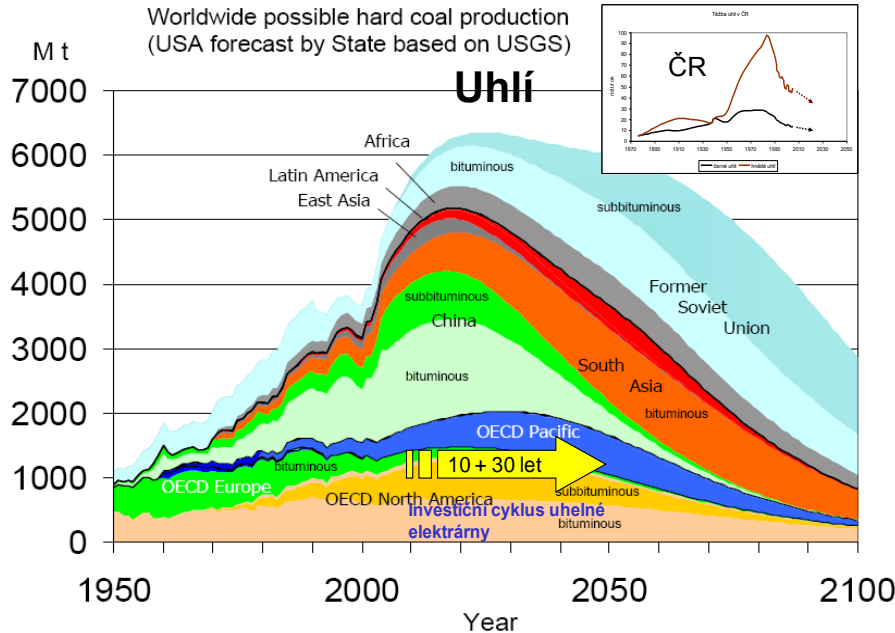
Ropa

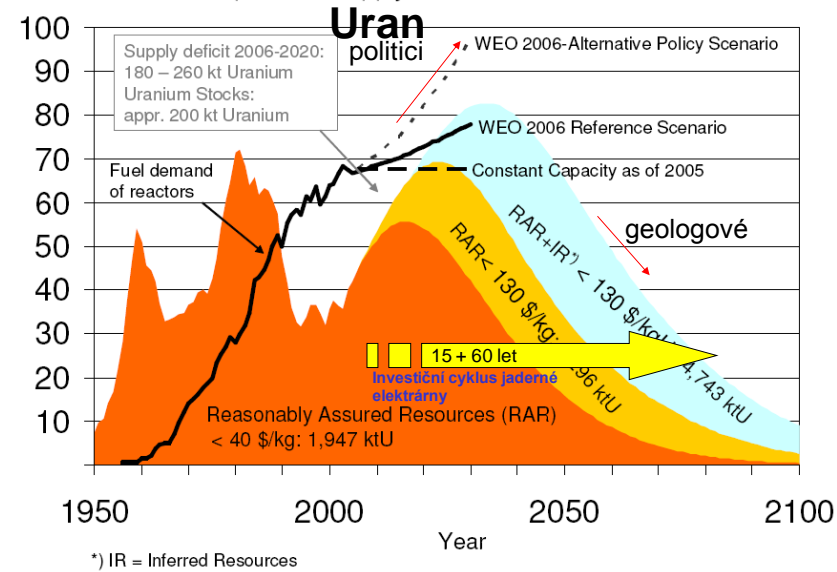
Zemní plyn

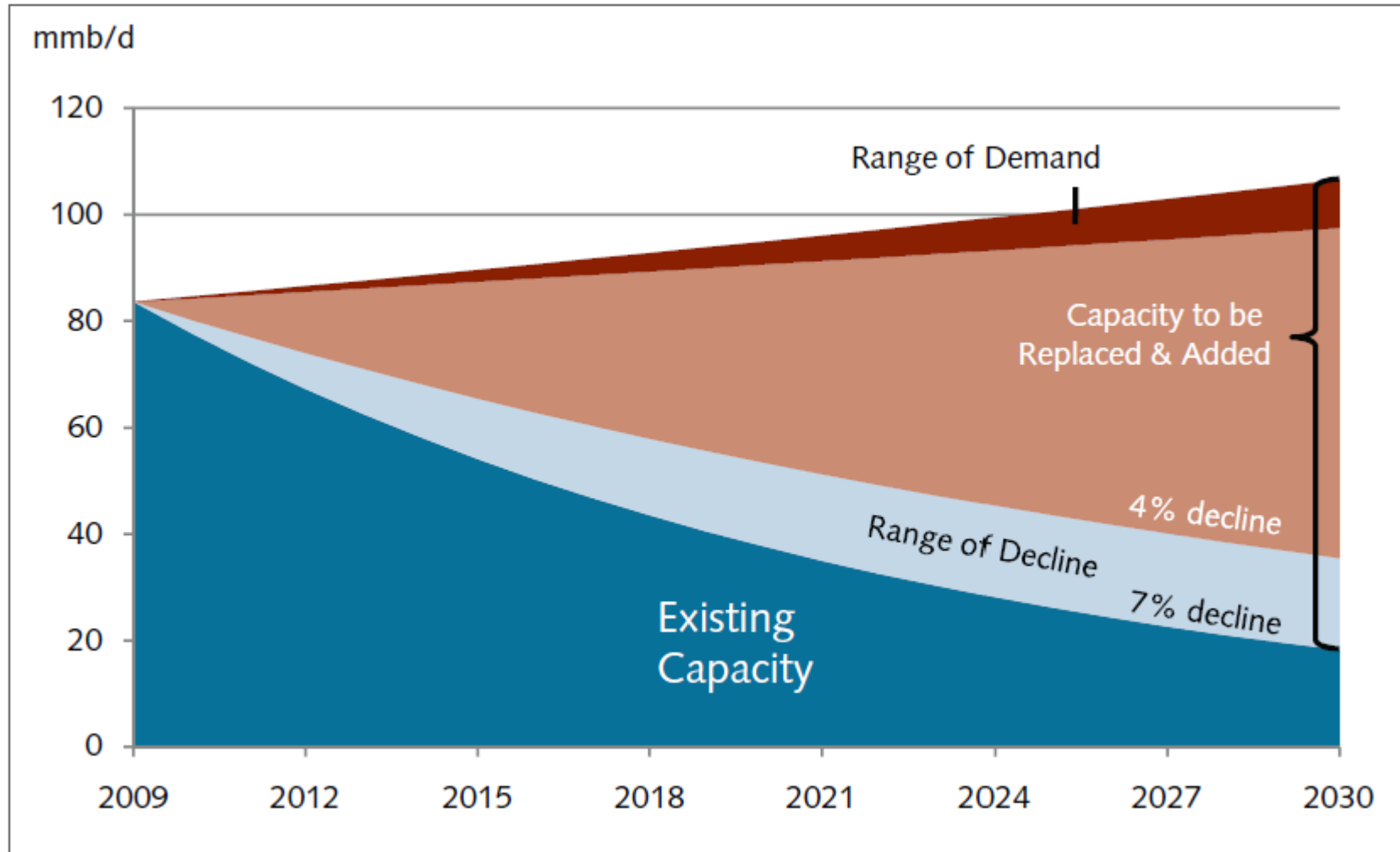
Worldwide possible hard coal production (USA forecast by State based on USGS)

Uranium demand according to IEA scenarios and possible supply from known resources

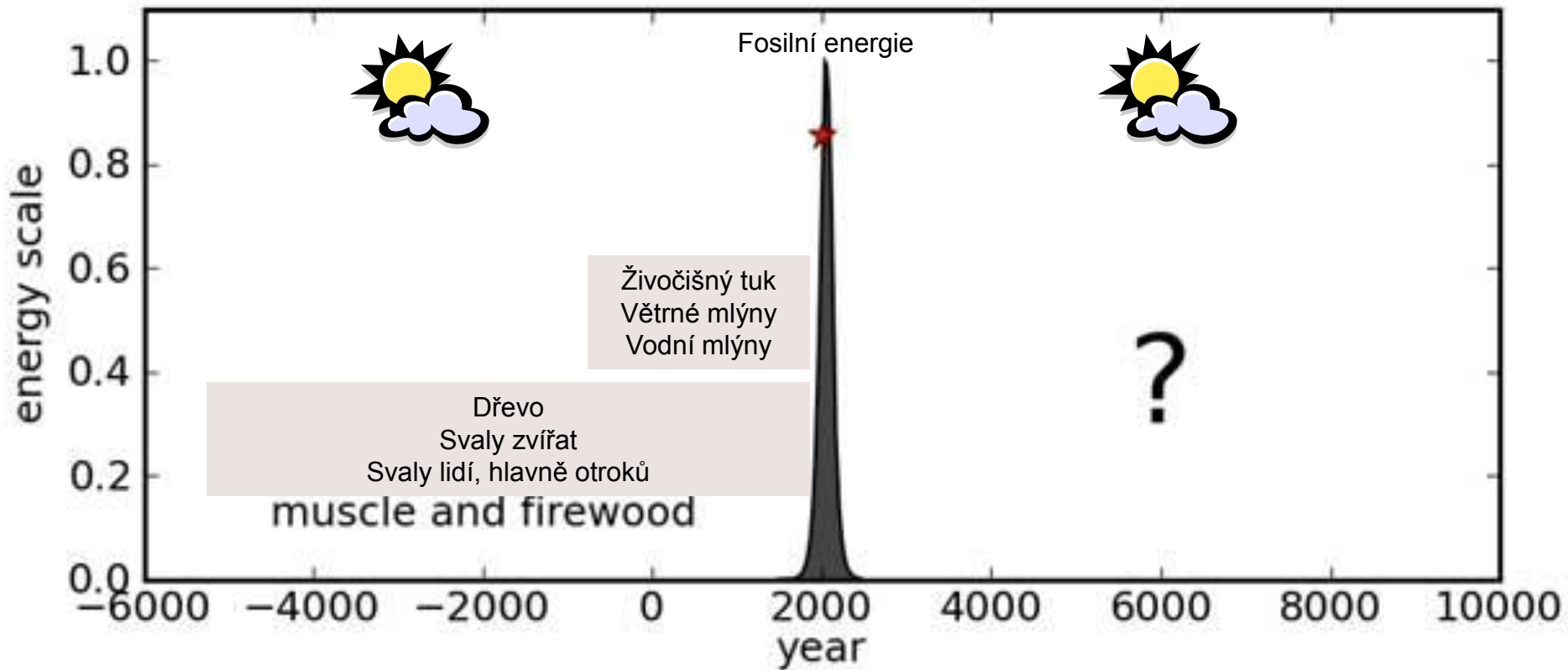

Pro uspokojení poptávky je nutno nalézt ekvivalent pětinásobku Saudské Arábie

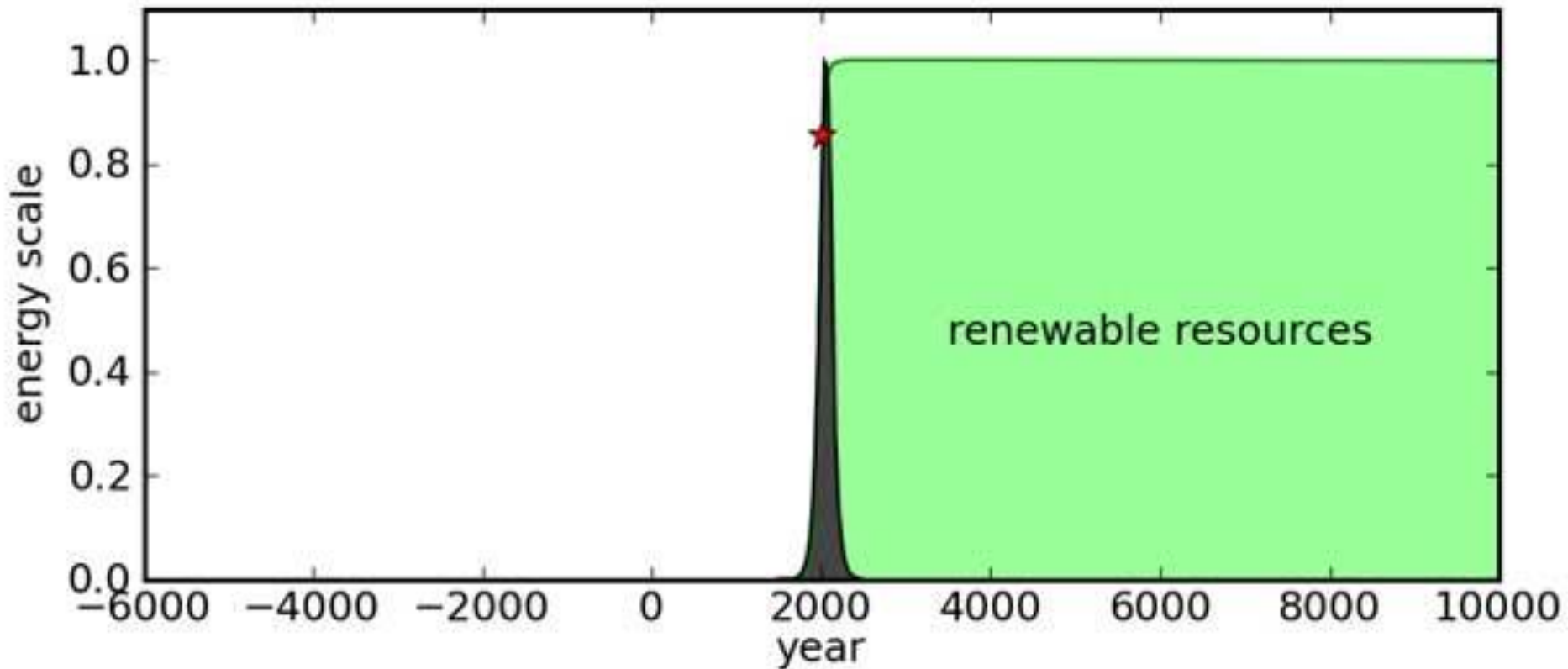

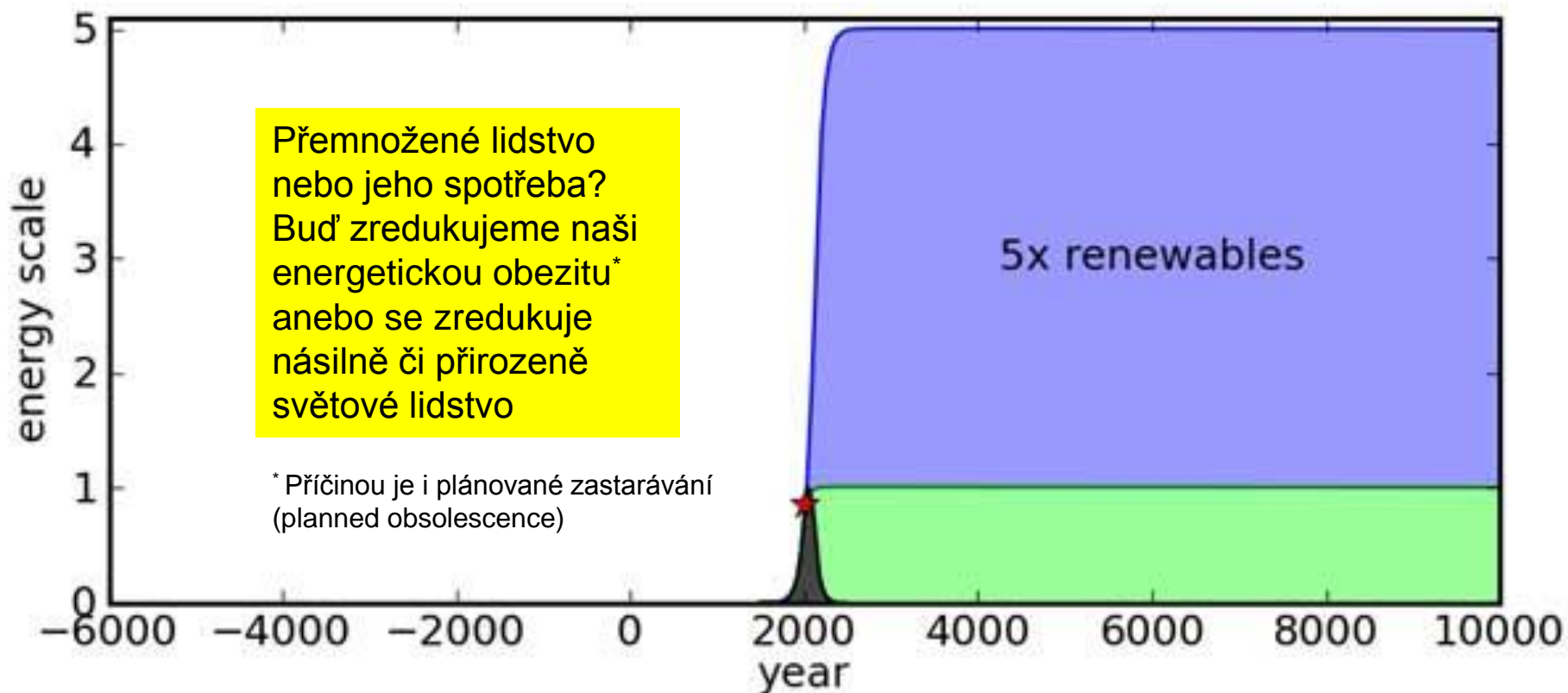
Fosilní civilizace je jen kratičkým úsekem v éře existence lidstva

Zachovat si současný styl života
vyžaduje adaptovat se rychle na
alternativní zdroje

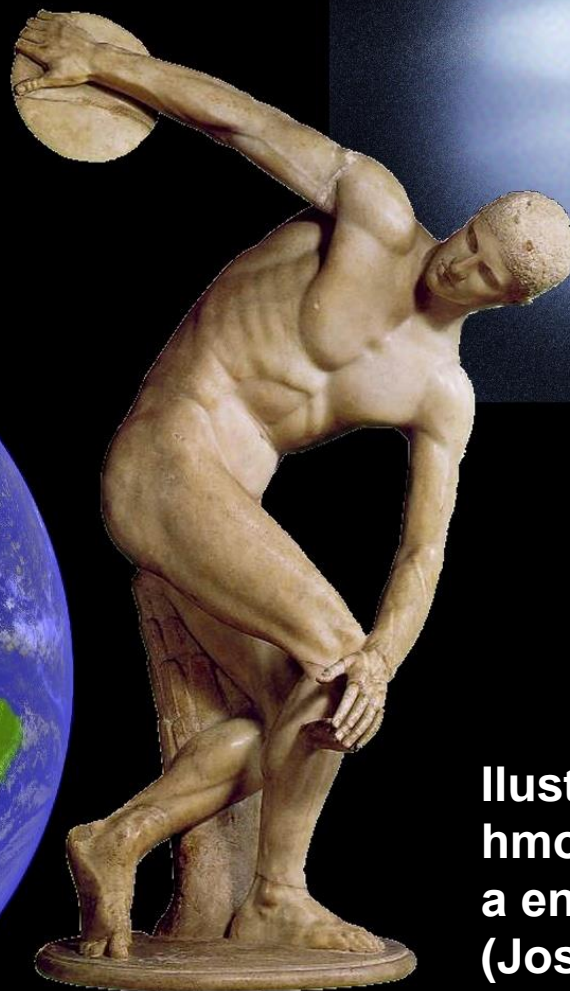
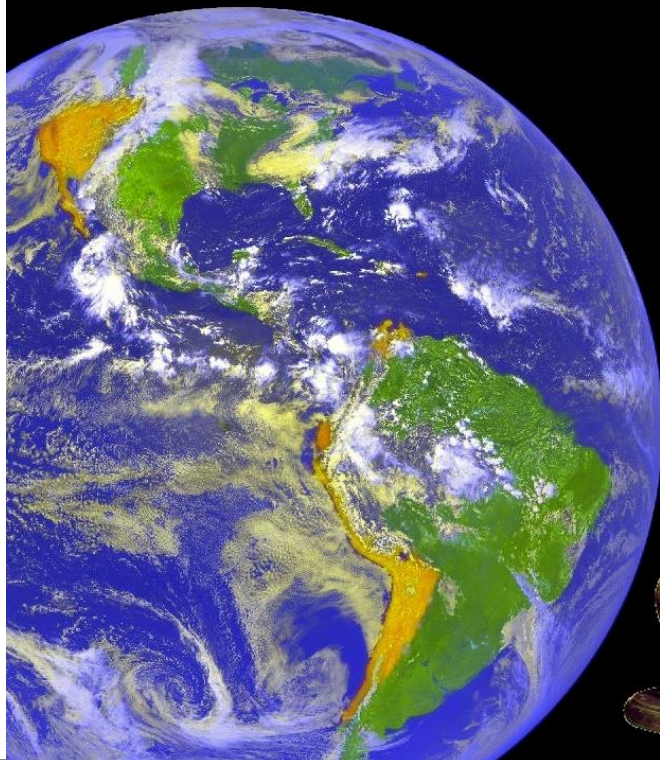
Pokud by rozvojový svět měl následovat naši energetickou obezitu, museli bychom zdroje ještě zpětínásobit

Hmotně závisíme na Zemi, energeticky na Slunci

Jsme částka Vesmíru,
Země nám půjčuje atomy,
Slunce nám dává energii

Infrastruktura nezbytná
pro život je: **VODA a
PŮDA , KTERÁ RODÍ**

Jediná infrastruktura,
kterou nelze zničit, je
SLUNEČNÍ ZÁŘENÍ
O ostatní zdroje se
vedly a vedou války

Ilustrace naší
hmotné závislosti na Zemi
a energetické na Slunci
(Josip Kleczek)

Základní obnovitelné zdroje jsou: půda, voda a sluneční záření

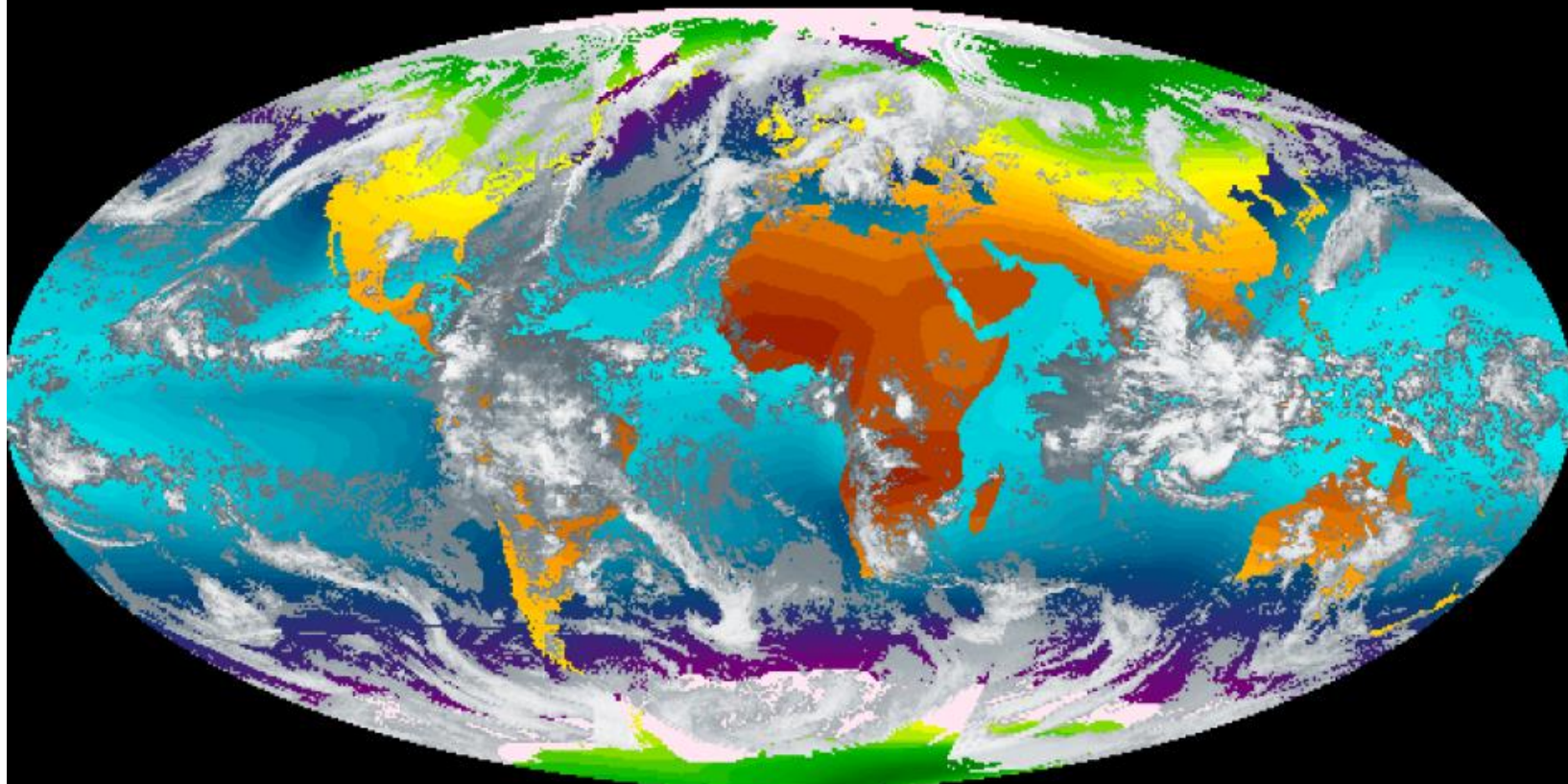
- Půda + voda + sluneční záření = biomasa
- Prvotní (nenahraditelná) funkce biomasy: krmivo a potraviny
- Druhotná (nahraditelná) funkce biomasy: materiály a energie
- Dokud jsme byli závislí energeticky a materiálově na biomase, vyráběly se jen potřebné věci. Průmyslový rozvoj byl limitován výnosností polí a lesů
- Fosilní energie nás zbavila dřiny, dává nám mnohem větší sílu než je naše. Průmysl dnes vyrábí převážně zbytné zboží, které se mění rychle v odpad
- Biomasa proto nemůže zpětně fosilní paliva nahradit
- Jediná energie, kterou nemusíme šetřit, je sluneční

Teplo povrchu Země je pohlcená sluneční energie

snímek z několika družic dne 26.1.1997 (NOAA)

Teploty moře, pevniny a oblaků: průměr je **+18 °C**
Bez Slunce by teplota povrchu Země byla **- 263 °C**

Energie ze slunce může nahradit pozemskou energii, nikoliv naopak

5 15 25 -55 -25 5 35 °C

led

moře

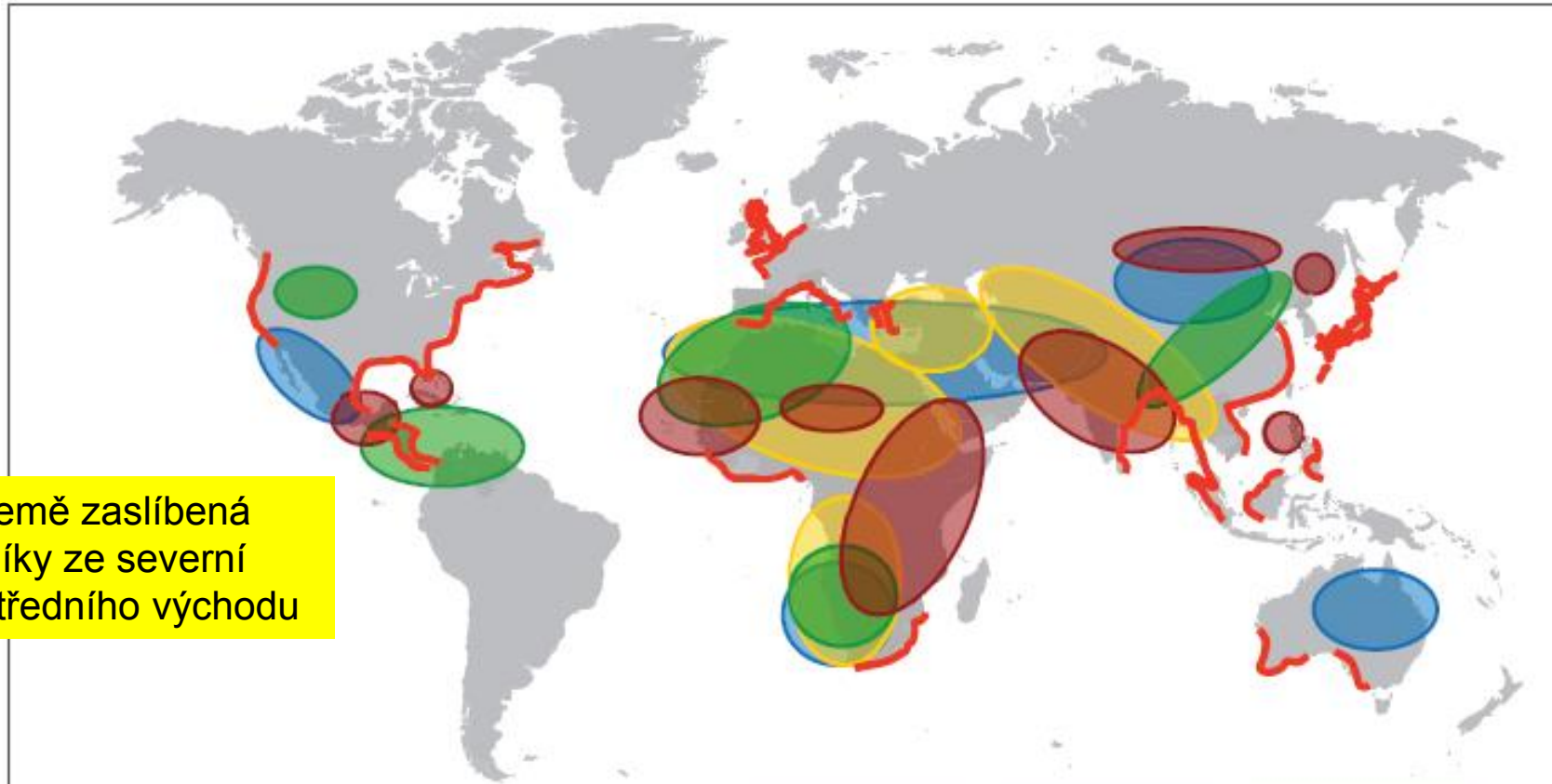
pevnina

oblaky

Obsah prezentace

- Několik poznámek z historie lidstva
- 1. stresor: nedostatek zdrojů
- **2. stresor: klimatická změna**
- Důvody pro zajištění soběstačnosti při krizových situacích

Klimatická změna má zesilující účinky znásobující ostatní rizika

Evropa: země zaslíbená
pro uprchlíky ze severní
Afriky a Středního východu

Water Scarcity

Demography

Crop Decline

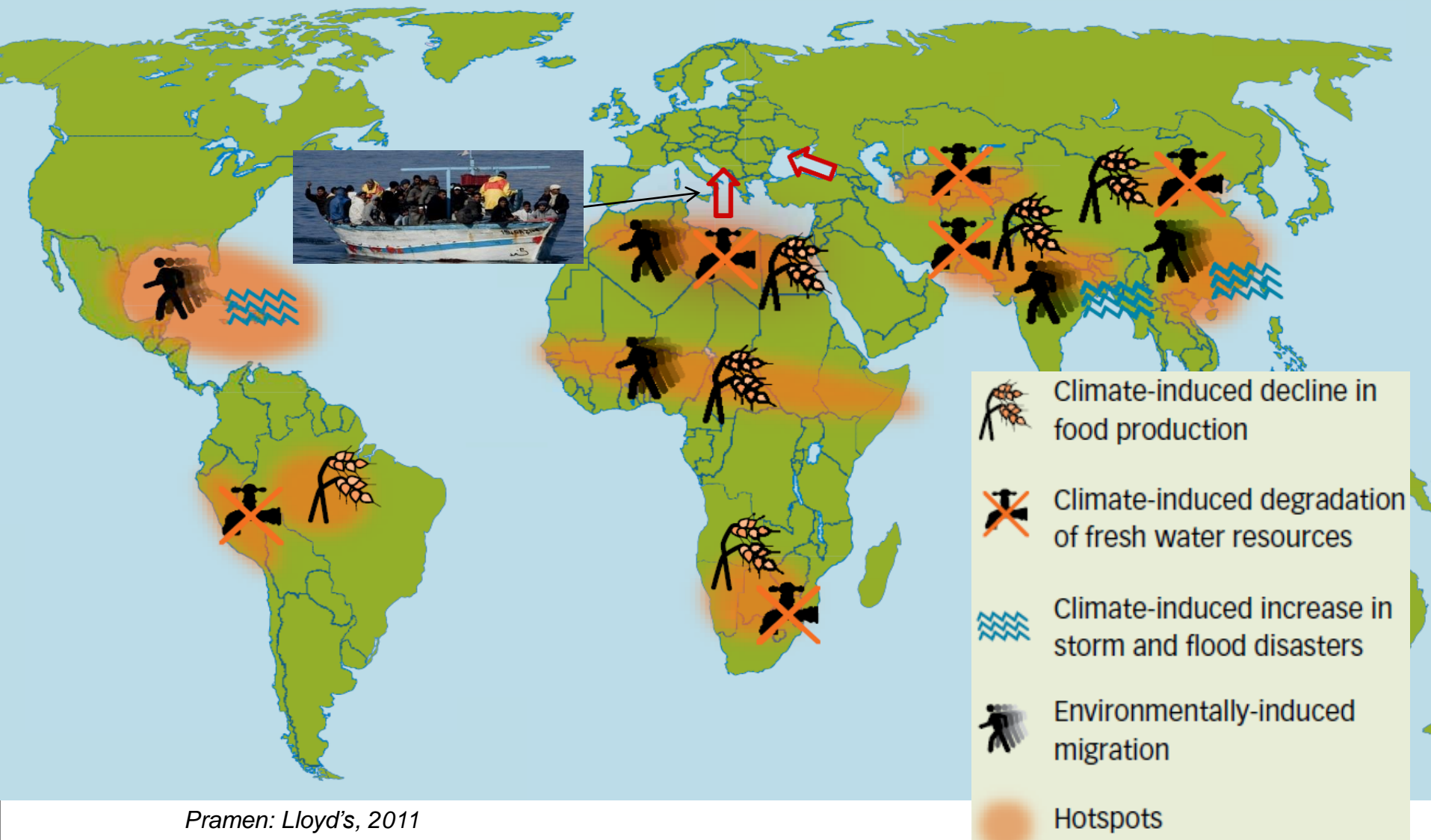

Hunger

Coastal Risks

Dopad na bezpečnostní rizika: Evropu zasáhne exodus z jihu a východu

Obsah prezentace

- Několik poznámek z historie lidstva
- 1. stresor: nedostatek zdrojů
- 2. stresor: klimatická změna
- **Důvody pro zajištění soběstačnosti při krizových situacích**

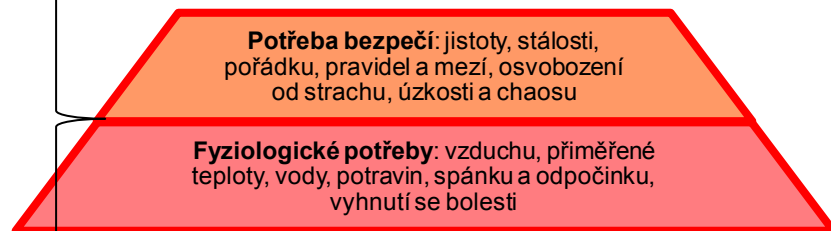

Dovedeme si představit, že budeme:

- Bez zábavy?
- Bez vody?
- Bez jídla?
- Bez tepla?
  - Bez bytu?
  - Bez šatů?
  - Bez bot?
  - Bez paliva?
- Bez bezpečí a bez pomoci?
  - Bez lékařské pomoci?
  - Bez bezpečí v ulicích?
  - Bez hasičů?

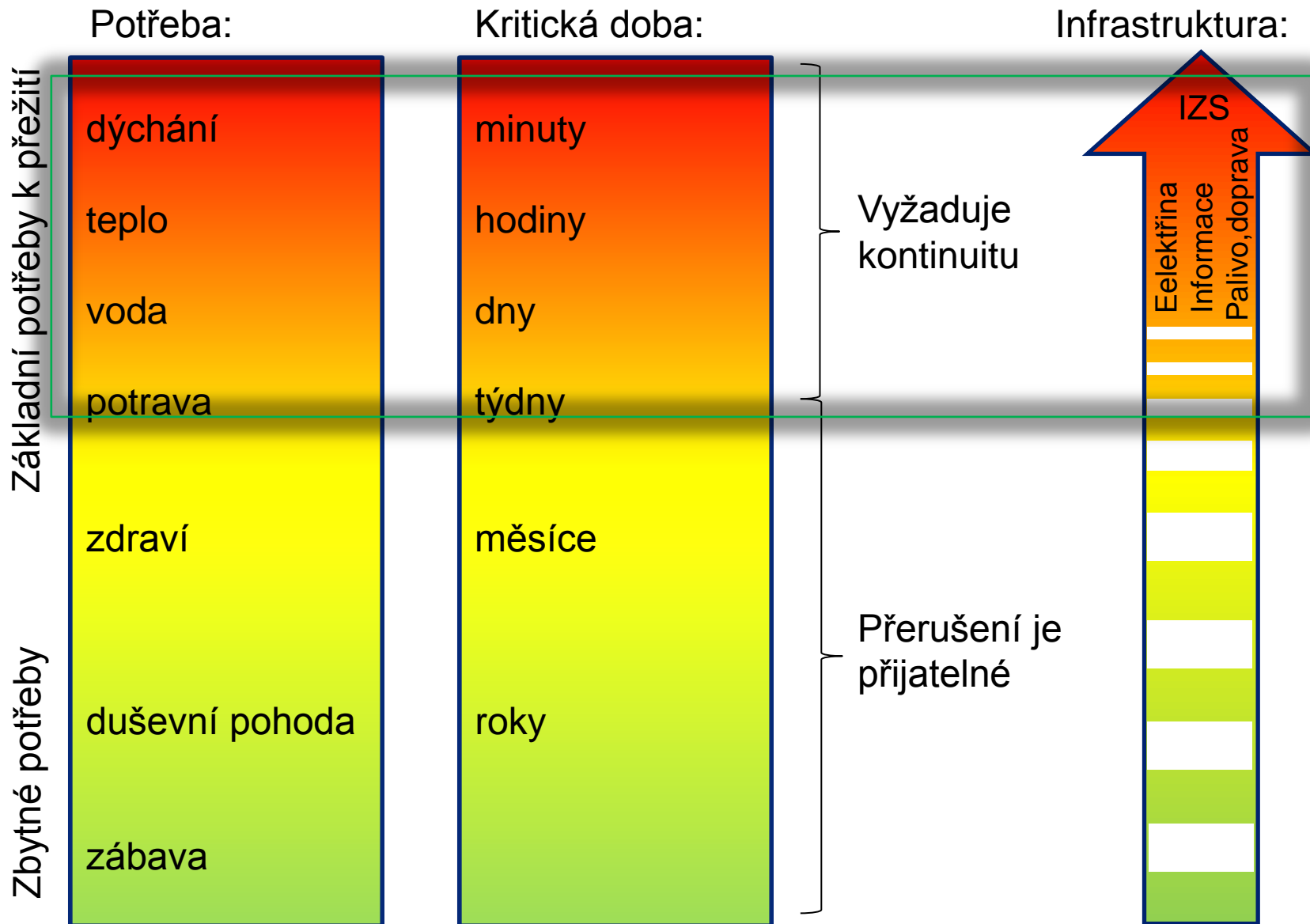

Smlouva mezi státem a občanem:
Hlavním úkolem státu je postarat se o občana v dobách, kdy on sám není schopen zajistit si základní životní potřeby a oplátkou za činnost státu občan odevzdává daně.

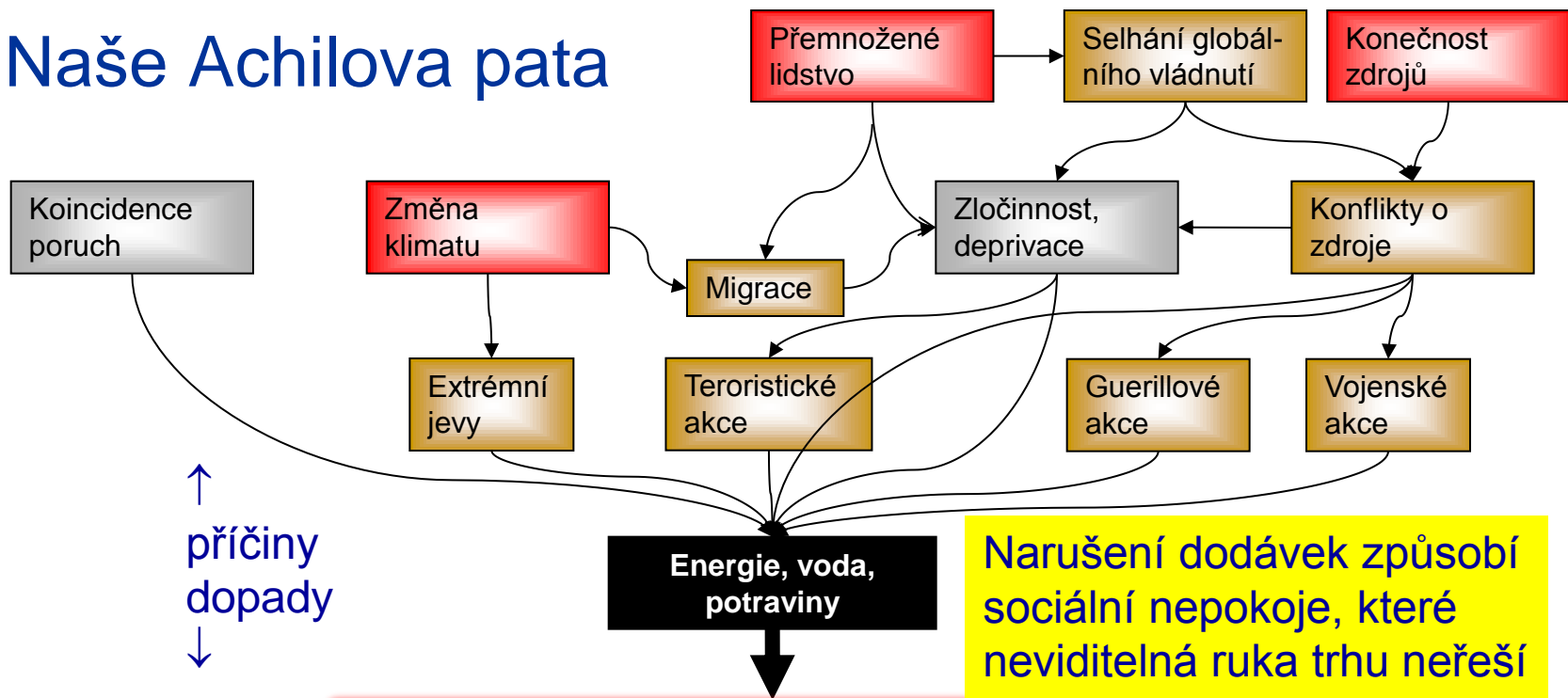

Priority jsou dány odolností lidského organismu

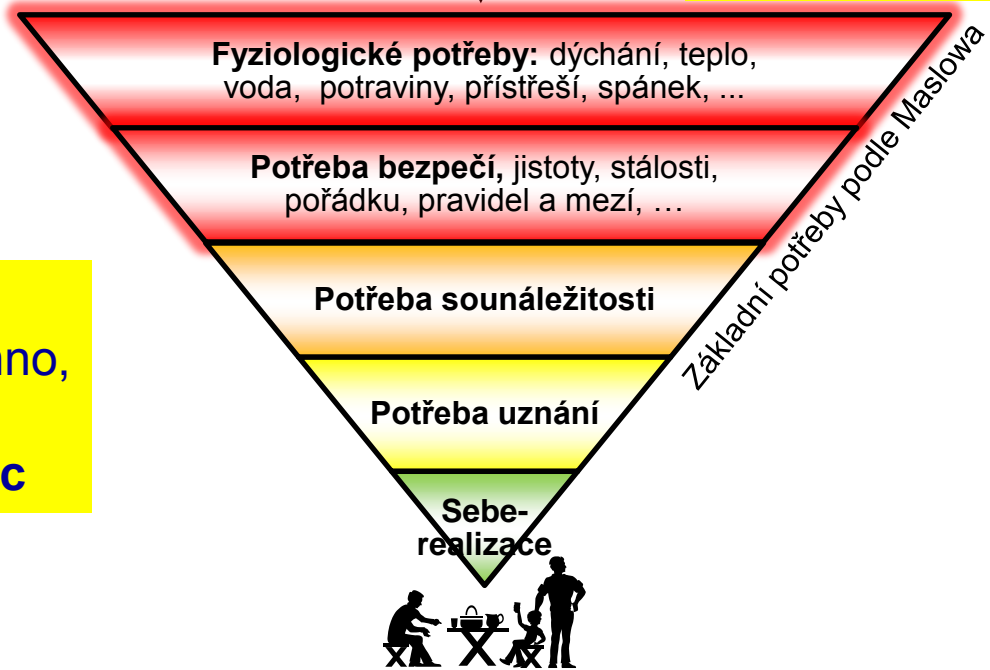
IZS – Integrovaný záchranný systém

Naše Achilova pata

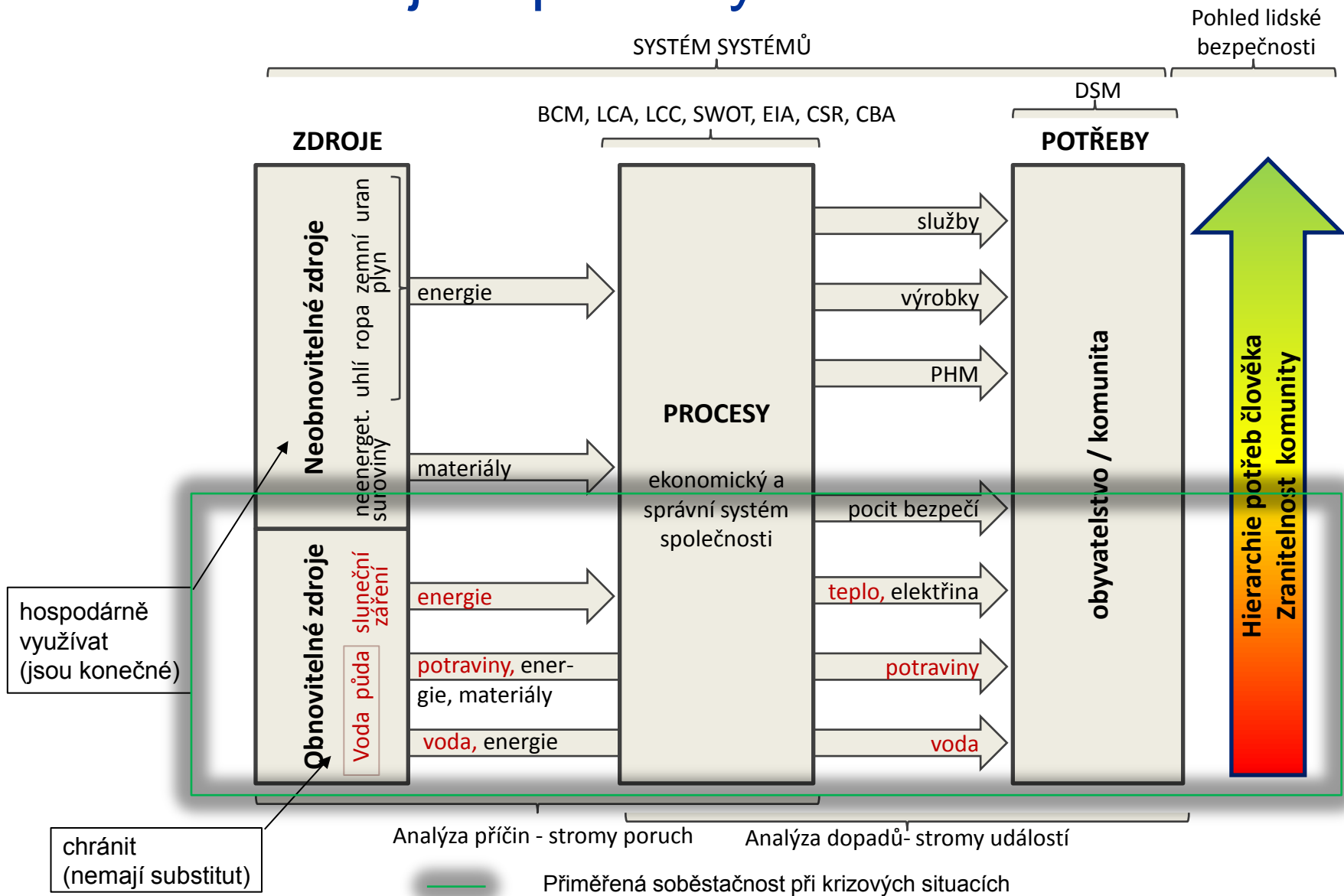
Narušení dodávek způsobí sociální nepokoje, které neviditelná ruka trhu neřeší

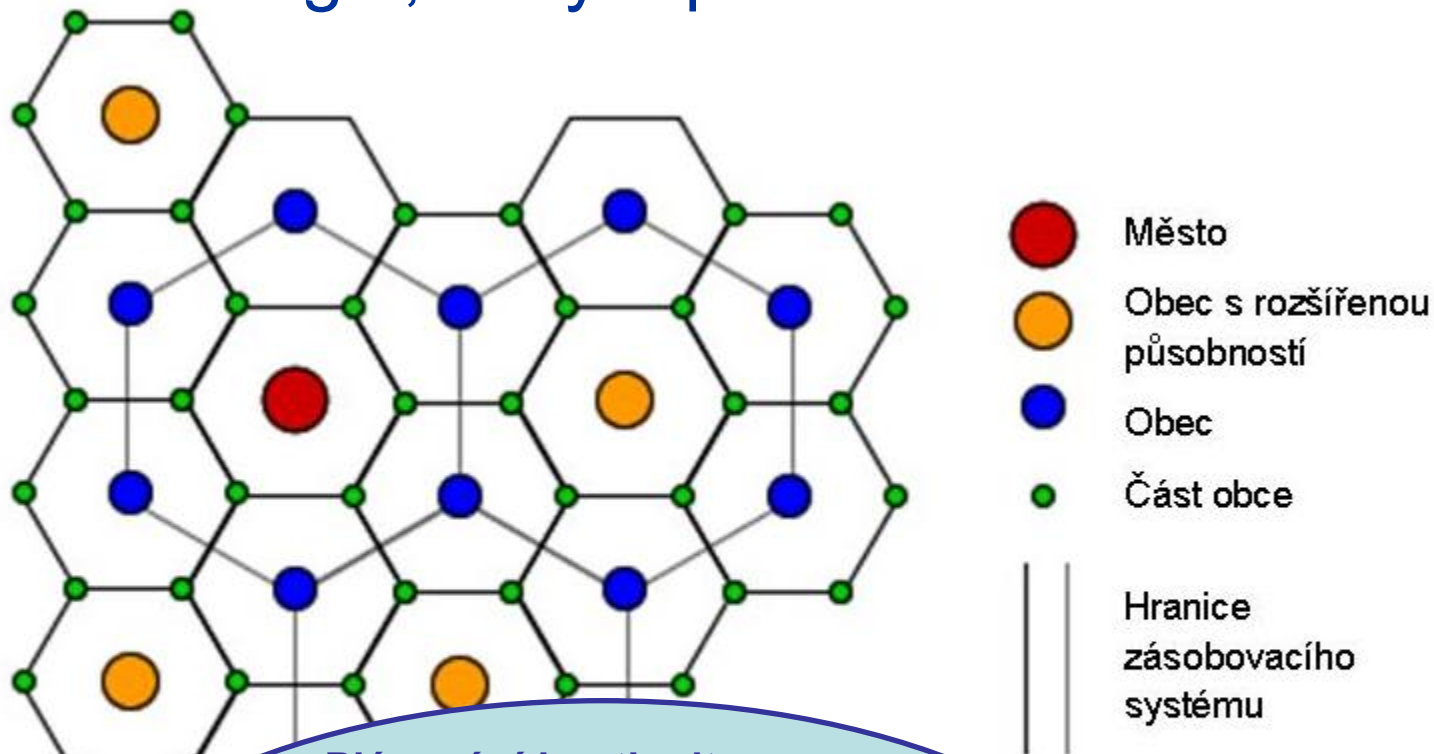
V dnešním světě můžeme skoro všechno, ale **bez elektřiny nemůžeme skoro nic**

Celostní pohled na potřeby, zdroje a procesy

Přiměřená soběstačnost základních potřeb energie, vody a potravin z místních zdrojů

Plánování kontinuity
Společenská odpovědnost
(Business Continuity Planning,
Corporate Social Responsibility)

**Plán krizové
Připravenosti**

Divíme se velrybám, když sebevražedně opouští své životní prostředí. Kdo se diví nám?

Nové paradigma

- Historicky umíme sklízíme a uchovávat úrodu fytomasy
- Naučme se „sklízet“ a uchovávat vodu
- Naučme se „sklízet“ a uchovávat sluneční energii
- Obezita (potravinová i energetická) nejsou znakem ani zdraví ani vyspělosti

Kontakt

Ing. Ivan Beneš

místopředseda Českého národního
výboru pro omezování katastrof (ČNV ONK)

člen Rady expertů, Czech BCSD/WBCSD

telefon: 603 261 470

e-mail: ivan.benes@volny.cz